

Interaktionsdesign för äldre med minnessvårigheter

Riitta Hellman

MyLife

Velvære og trivsel

Mestring

Livskvalitet

Funkas Tillgänglighetsdagar, 13.-14. april 2011, Stockholm

Bakgrunn

Karde AS har sammen med sine partnere utviklet et **velvære- og mestringsprodukt** som gir støtte til dagliglivets aktiviteter og ekstra trygghet i hverdagen også for pårørende.

Foredraget går inn på hva som er **viktig for brukere og pårørende** når en implementerer velferdsteknologi for eldre personer, og personer med demens.

Enkelt, intuitivt, pedagogisk og tilgjengelig brukerdiallog har vært i fokus.

10 tidlige tegn på demens

1. **Hukommelsestap** som påvirker arbeidsevnen.
2. Problemer med å utføre vanlige oppgaver.
3. Språkproblemer.
4. Desorientering i forhold til **tid og sted**.
5. Svekket dømmekraft.
6. Problemer med **abstrakt tenking**.
7. Feilplassering av gjenstander.
8. Forandringer i humør og atferd.
9. Adferdsforandringer.
10. Tap av **initiativ**.

Referanse: Geria (Oslo kommunes ressurscenter for demens og alderspsykiatri), www.helse-og-velferdsetaten.oslo.kommune.no/demens_og_alderspsykiatri/om_demens_og_alderspsykiatri/demens/10_tidlige_tegn_pa_demens/article86105-26221.html

Dimensjoner av livskvalitet

”...the ability of health care providers to intervene and affect QoL is far greater than to affect the course of the disease.”

- Fysisk funksjonsevne
- Dagliglivets aktiviteter
- Mobilitet
- Sosial interaksjon
- Fysisk velvære og følelse av velvære, positivt selvbilde
- Estetikk (kunst, naturopplevelser, egen kreativitet osv.)

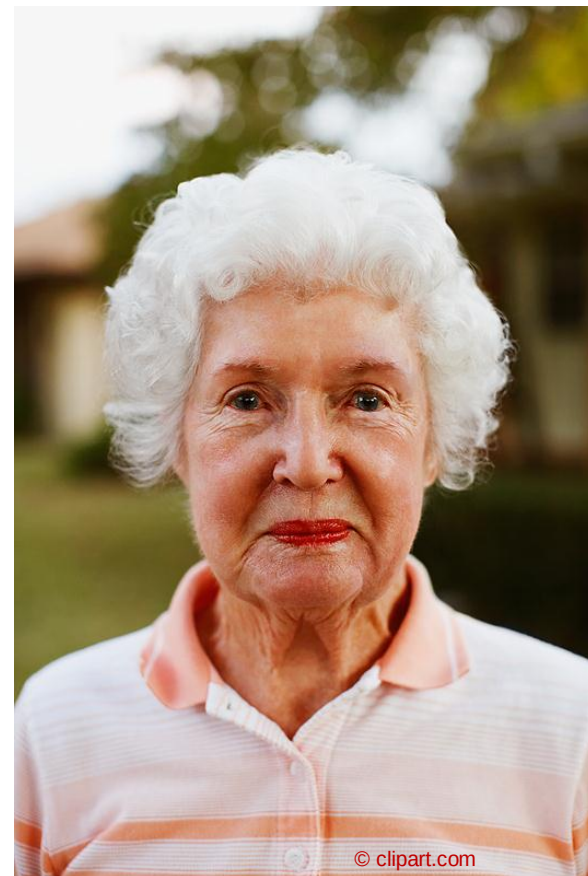
Referanse: Meryl Brod: *Conceptualisation of QoL in Dementia*. Brod et al. The Gerontologist, 1999.

Velvære, mestring, livskvalitet

Det er mulig å ha god livskvalitet, selv om man har en demenssykdom eller har problemer med hukommelsen av andre årsaker.

Velvære og mestring bidrar til dette.

Hjelp til de små ting i hverdagen kan gjøre det mulig å leve et selvstendig liv en stund til.

Hva bidrar?

Å huske avtaler, lytte til favorittmusikk eller se bilder av familie, venner, natur og annet som betyr noe i livet, er viktig for velvære og mestring.

Det er også viktig å kunne kommunisere med de nærmeste, og å få hjelp.

Løsninger og produkter

Markedet i dag: Stort utvalg av produkter spesielt innenfor kalenderprodukter, bildeframvisere og alarmer/sensorer.

Vårt utgangspunkt:

Helhetlig produktfamilie som dekker et vidt spekter av behov til både personen med demens, pårørende og helsepersonell.

Først ute er produkt for:

- Velvære
- Mestring
- Trivsel
- Livskvalitet i vid forstand

Hvordan vi har arbeidet

- Erfart demens på nært hold (pårørendekompetanse).
- Framskaffet forskningsbasert kunnskap om demens.
- Gjennomført, deltatt i og studert behovsanalyser.
- Tatt i bruk lærdom fra egne FoU-prosjekter.
- Fulgt veiledere.
 - Utviklingssyklus av hjelpemidler / IKT med brukermedvirkning.
 - Teknologier for mennesker med demens.
 - Utforming av IKT for mennesker med kognitiv svikt.
 - Universell utforming.
- Rådspurt eksperter.
- Snakket med personer med demens.
- Gjennomført utprøvinger.

Prinsippene for universell utforming

1. Lik mulighet for bruk.
2. Fleksibilitet i forhold til individuelle preferanser og evner.
3. Enkel og intuitiv bruk.
4. Forståelig informasjon.
5. Toleranse for feil.
6. Bruk skal ikke kreve stor fysisk styrke.
7. God plass for atkomst og bruk.

Referanse: www.ncsu.edu/www/ncsu/design/sod5/cud/pubs_p/docs/poster.pdf

Erfaringer fra Diadem

Dette skaper trøbbel i vanlig webgrensesnitt:

Forstå formattering

Skrolling (rullefelt)

Forstå bruk av søkefunksjoner

Navigering

Bytte mellom vinduer, lukke vinduer

Bruk av lenker

Oppdage, forstå og bruke hjelpeinformasjon

Laste opp et vedlegg

Åpne og lukke filkataloger

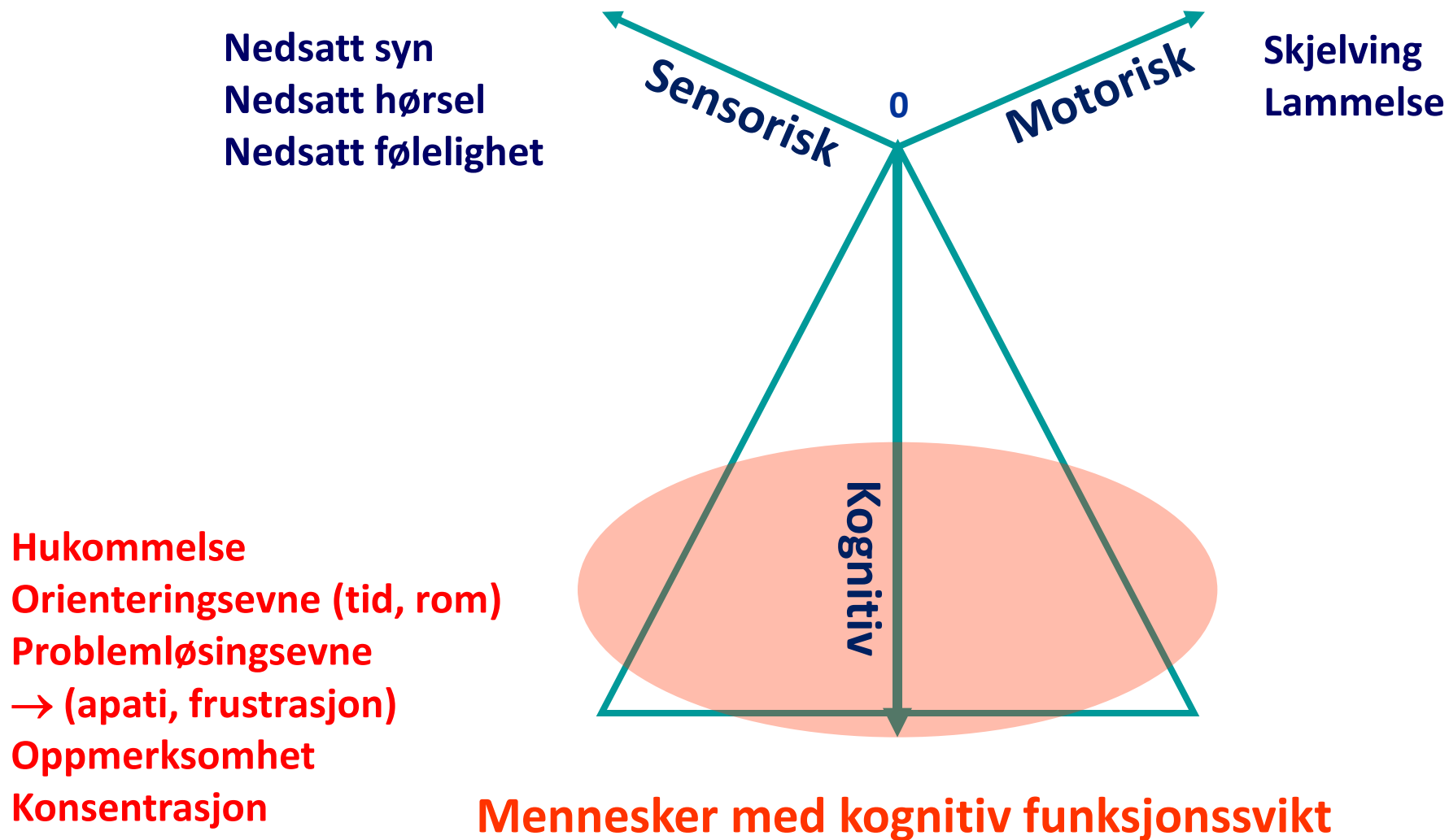
Oppmerksomhet generelt

...

...

Områder for funksjonssvikt

Demenssykdommen skrider fram...

© clipart.com

Derfor:

Gjør det mulig å forenkle produktet underveis.
Veldig lite kan til slutt være nok.

Onsdag 16. mars 2011

✓ 8:00 Frokost

11:00 - 13:00 Besøk av Jan
Denne avtalen er nå!
Jan kommer på besøk. Husk noe godt til k...

16:00 Middag

12 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

DAG

I dag Kalender Til glede Hjelp

Onsdag 16. mars 2011

✓ 9:00 Medisiner

11:00 - 11:30 Besøk av Per
Denne avtalen er nå!
Per kommer på besøk. Husk noe godt til k...

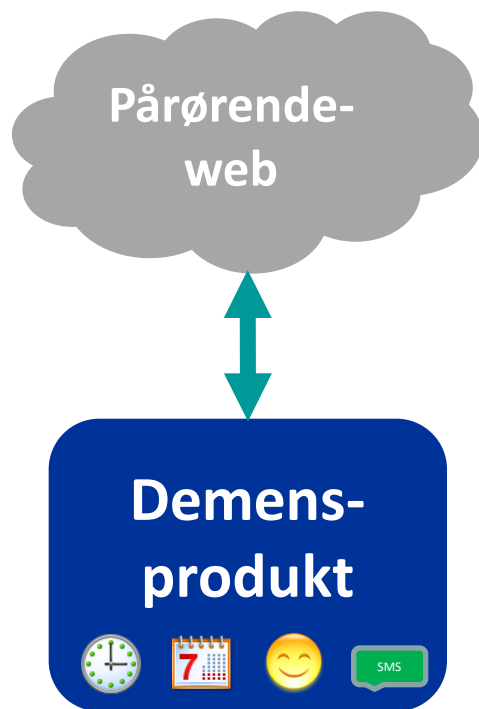
12:00 Legetime

15:00 Middag

12 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

DAG

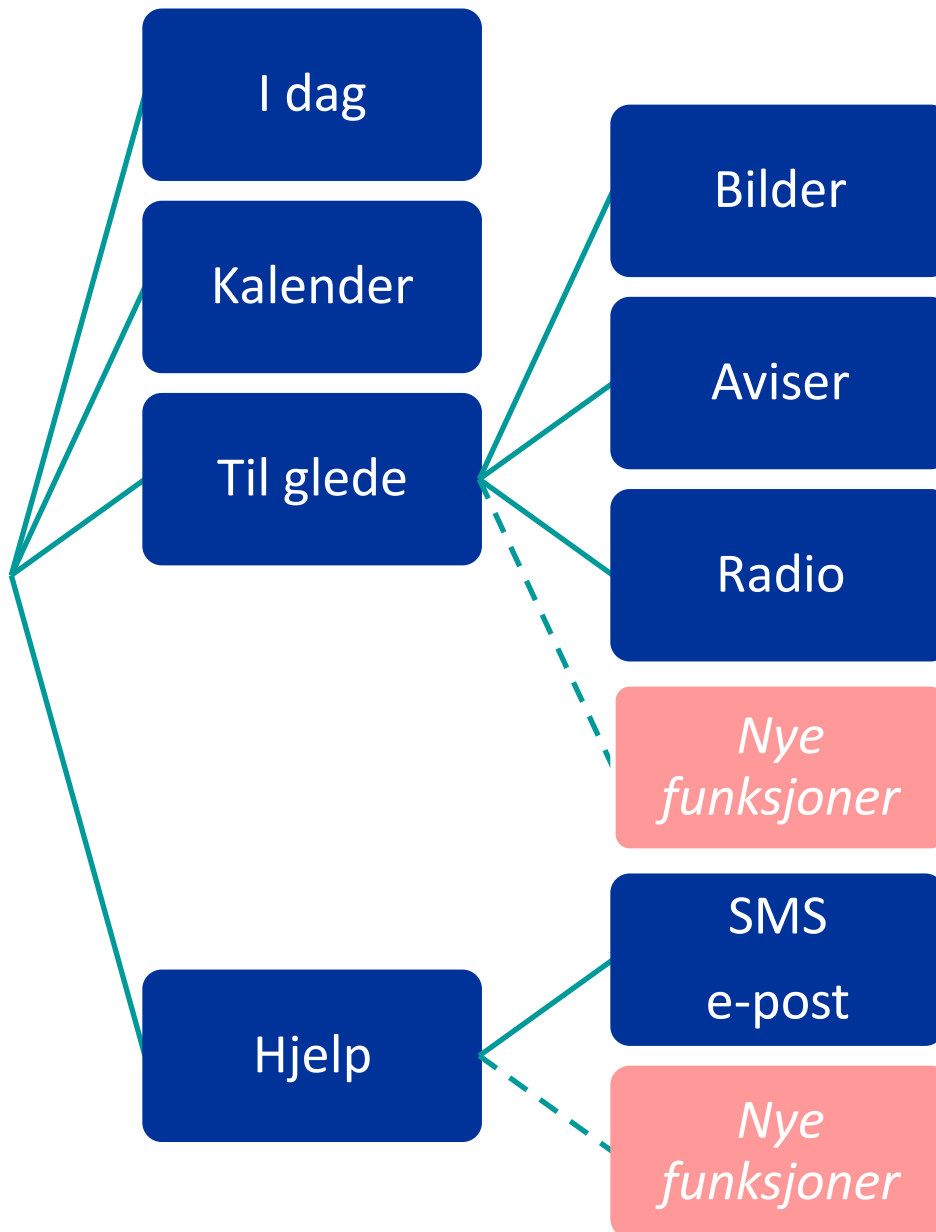
I dag Bilder

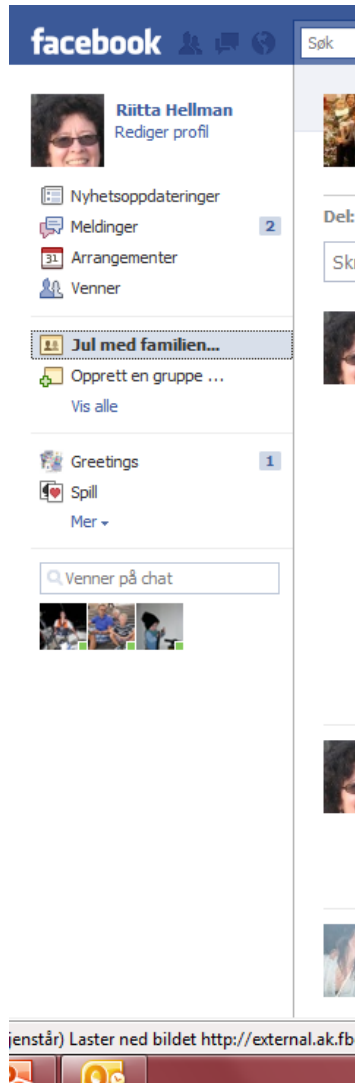
Individuelle brukere
(hjemmet)

Institusjoner /
fellesarealer

Smarthus

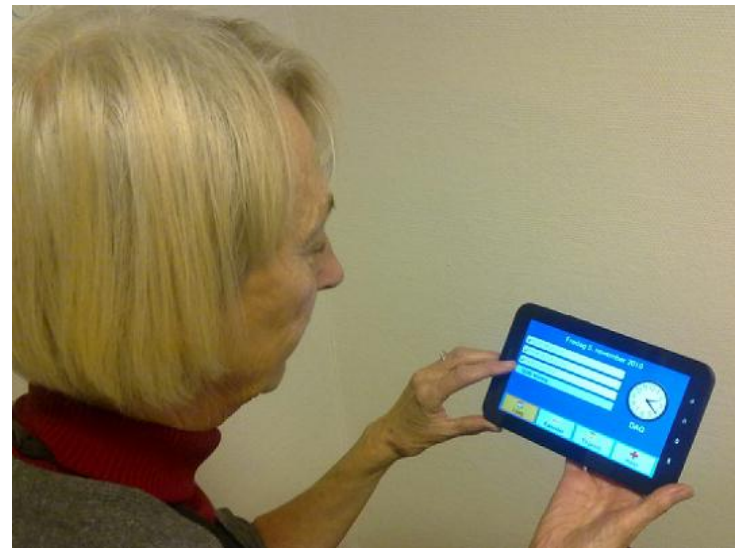
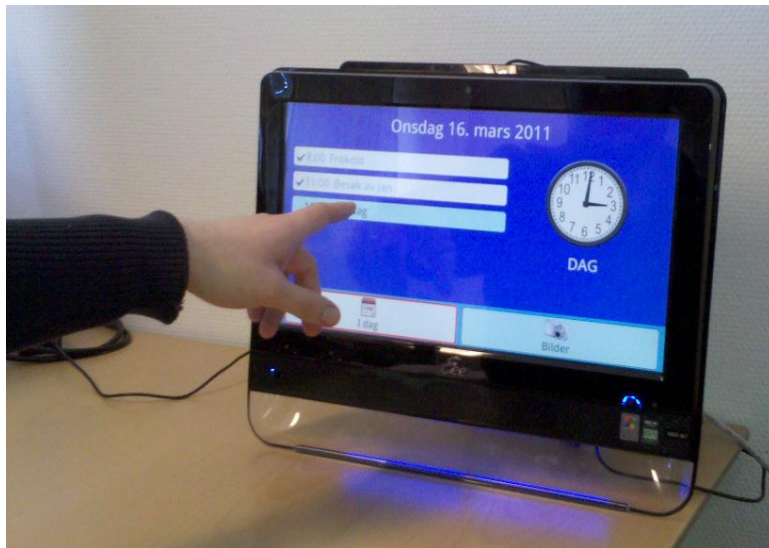
Det kan være umulig å lære noe nytt

Derfor:

Fjern kompliserende mellomledd.

Direkte interaksjon er ofte intuitivt og lett.

Problemer med lesing

Derfor:

Tilby informasjon på flere måter.
Én og samme person kan trenge alt.

Bilder

Og:

Forenkle språket.

Det finnes kanskje et enda enklere alternativ.

Underholdning

Album

Det er dag

Fornøyelse

Bilder

Dag

Til glede

Glede

Personer med demens er ikke forhistoriske vesener

... og ei heller er deres
ting dét

Derfor:

Bruk tidsriktige uttrykk både i tekst og bilder.

Brukerkravene er meget varierende

... noen liker moren

... andre datteren

Derfor:

Tilby muligheter for skreddersøm ut fra brukerens egne ønsker og preferanser.

Både estetikk og tilgjengelighet påvirker brukeropplevelsen.

23:42

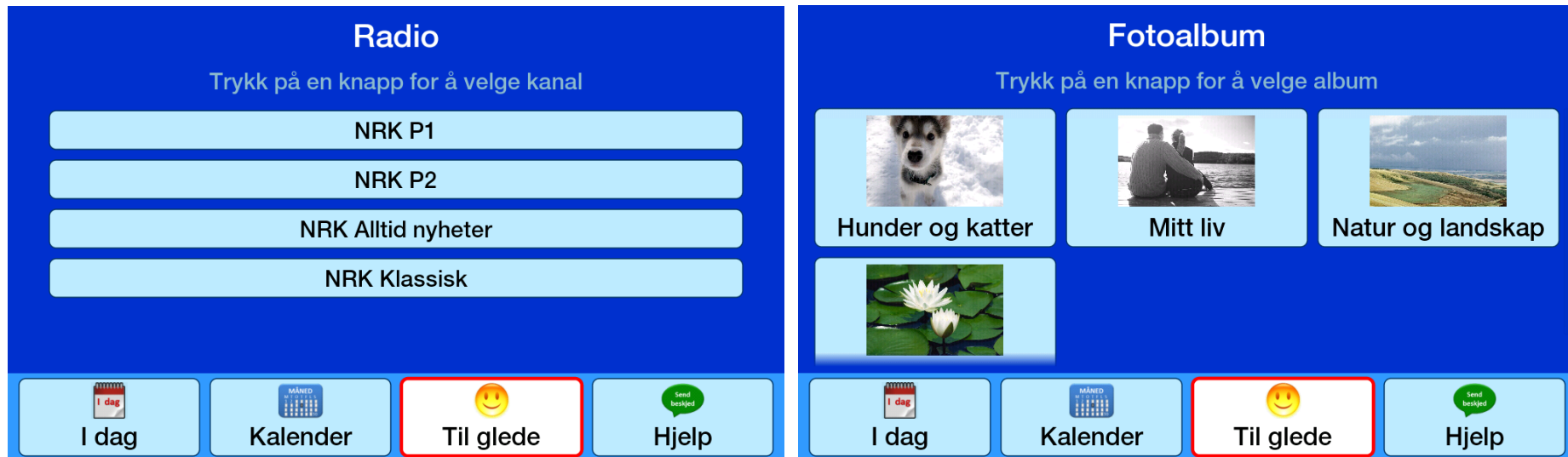
Person med demens er ingen datahacker

Derfor:

Sikre at de som kjenner brukeren er med å velge innhold og nivå.

Pårørende husker og kan uttrykke ting som brukeren kanskje ikke er i stand til selv.

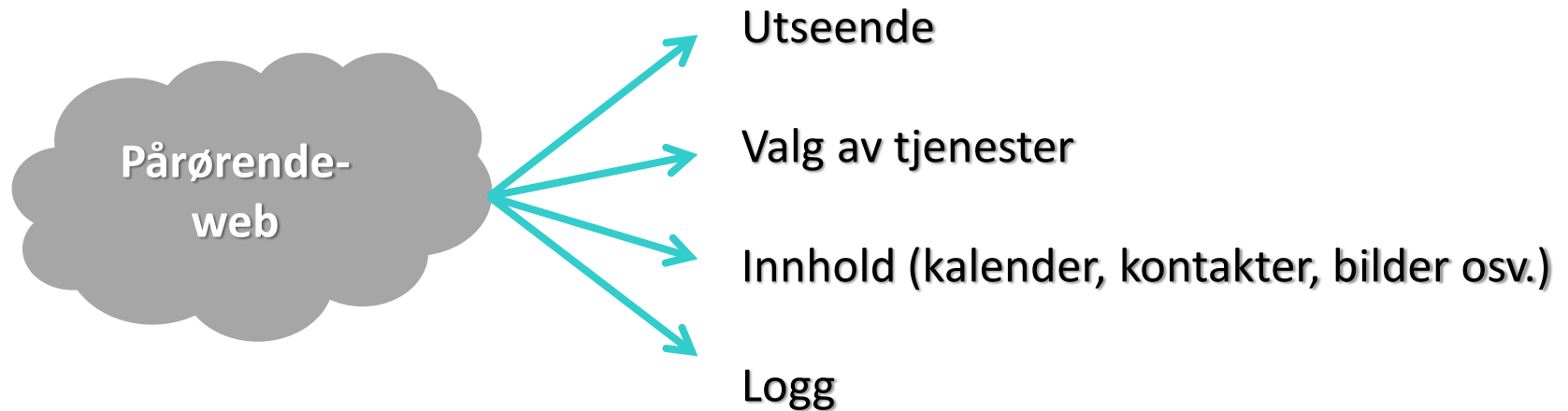

Og:

Gjør det mulig for pårørende å enkelt å skape innhold og justere omfanget.

Egen administrasjonsløsning for pårørende er en mulighet. «Hver sitt system».

Uansett: Gjør det vanskelig for brukeren å rote det til.

Symbolspråk forstås ulikt

... særlig «ikoner»

© clipart.com

Derfor:

Velg ikoner og symboler som er godt etablerte og alminnelige. Unngå fagikoner.

Enkle sammenlignende brukertester hjelper å velge gode ikoner og symboler.

Forvirringen kan overta

... da er det
godt å
finne veien
tilbake

© clipart.com

Derfor:

Gjør det mulig alltid å komme tilbake til «start» eller «hjem» ved enkelt tastetrykk.

Gi veiledning om veien videre selv om løsningen kan virke innlysende.

Anbefalinger fra Enable

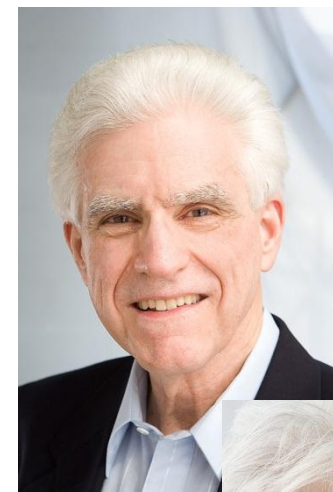
- **Støtte** personen i å foreta **valg**.
- Brukeren skal føle seg **trygg** på å bruke hjelpemiddelet.
- **Positiv betydning** i hans/hennes dagligliv.
- Ikke virke truende eller forvirrende.
- Understøtte **eksisterende ferdigheter**.
- Hjelpemidler bør **ikke kreve ny læring**.
- **Minne om/gi assosiasjoner** til løsninger som personen anvendte tidligere.
- Hele tiden tilgjengelig **informasjon om hvordan** produktet skal brukes.

Enabling Technologies for
People with Dementia
www.enableproject.org

Våre råd i nøtteskall

1. Kjenn din bruker.
2. Bruk eksisterende, dokumentert kunnskap.
 - Demenssykdom
 - Behovene til personen med demens, pårørende og helsepersonell
 - Utviklingsprosessen (brukermedvirkning)
 - Løsninger (tilgjengelighet)
3. Husk at sykdommen skrider fram og behovene endres over tid.
4. Utforming: Enkelt og enda enklere.

Prototypen er utviklet av...

Forget-me-not AS – innhold og brukerkrav
(pårørendekompetanse)

www.forglemmegei.com

Tellu AS – utvikling og teknologi

www.tellu.no

Karde AS – utforming og brukerdialog
(pårørendekompetanse)

www.karde.no

Støtte

Norges forskningsråds program IT
for funksjonshemmede (IT Funk)
www.itfunk.org har
støttet produktutviklingen.

Videreutvikling og utprøving i Norge,
Tyskland og Storbritannia gjøres med støtte
fra AAL JP (Call 3), prosjekt *MyLife*
www.karde.no/MYLIFE_english.html

